

Milton Friedman 90 Yaşında*

Thomas SOWELL

115

Piyasa

Milton Friedman'ın 31 Temmuzdaki 90'ıncı doğum günü, onun 20. yüzyılda önemli bir ekonomist olarak oynadığı rolün hatırlanmasına vesile oldu. Onun öğrencisi olma şerefine nail olmuş bizler için ise o, aynı zamanda mükemmel bir hocadır.

1959 yılında Şikago Üniversitesi'nde mastır yaptığım sırada bir gün Profesör Friedman'ın ofisinin kapısı önünde beklerken, odadan çıkan bir başka mastır öğrencisi beni gördü ve elimdeki kağıda bakarak "B mi aldın?" diye hayretle sordu.

"Evet" dedim "Kötü mü?"

"Bütün sınıfta yalnızca iki B vardı da," diye cevap verdi.

"Kaç tane A vardı peki?" diye sordum.

"Hiç A yoktu!"

Günümüzde, eğitim felsefesi açısından bu tarz bir notlandırma sistemi "zor aşk" eğitim felsefesi olarak değerlendirilebilir. Aşk tarafını bilmiyorum ama, kesinlikle zordu.

Ayrıca Profesör Friedman öğrencilerin derse geç gelmelerine ve girişleri ile sınıfı rahatsız etmelerine izin vermezdi. Bir keresinde derse birkaç dakika geç gelmiş, dönerek yurda geri gitmek zorunda kalmışım.

Ger dönerken ise o dersten, her ne kadar o derste bulunmamış olsan bile, sorumlu olduğumu düşündüm. Bundan sonra ise Milton Friedman derse girdiğinde ben daima sıramdaydım.

Bir dönem ödevimde, (a) bu olabilir ya da (b) şu olabilir diye yazmışım. Profesör Friedman kağıdın kenarına "Ya da (c) senin analizin yanlış" diye yazmış.

Ona "analizimin neresi yanlış?" diye sordum.

"Ben sana analizinin yanlış olduğunu söylemedim" diye cevapladı. "Yalnızca bir başka olasılık olabileceğinin de aklında olmasını istedim."

Sanırım bütün bunları en iyi şekilde özetlersek, denebilir ki Milton Friedman –

Thomas Sowell, Kaliforniya Stanford'da bulunan Hoover Enstitüsü'nün kıdemli akademik üyelerindedir.

özellikle sınıfın dışında- harika bir insandı. İleriki yıllarda onun konferanslarını sınav olmak zorunda kalmaksızın dinlemek çok daha zevkli olmuştur, özellikle onunla bir kaç televizyon programında bir arada bulunmak ve onunla özel günlerde karşılaşmak benim için özel bir mutluluk sebebidir.

Milton Friedman'ın dayanıklı mirası öğrencilerinin anılarının çok ötesine geçer ve ekonomi alanı ile de sınırlı kalmaz. John Maynard Keynes'in ekonomistler arasındaki yarı tanrı hükümlüğü sürerken, Friedman'ın kariyeri yeni başlamıştı ve Friedman başlangıçta Keynesyen doktrinlerin ve liberal ekonominin takipçisi olmuştur.

Fakat hiç bir kimse gerek Keynesyen ekonominin gerekse liberal refah devleti düşüncesinin çözülmesi için daha fazlasını yapmamıştır. 1950'lere kadar, yaygın olan Keynesyen Ortodoks çevreler modası geçmiş bir düşünüş tarzı ile, Milton Friedman'ı hâlâ marjinal bir figür olarak gösterebilmekteydi. Ama onun düşüncelerindeki entellektüel güç, cesaretle çalışmalarına devam etmesi ve Keynesyen analiz ve politikalarda var olan hataların daha da belirgin hale gelmesi onun hakkındaki düşünceleri, 1976 yılında daha Nobel Ödülü'nü almadan önce değiştirmiştir.

Son derece üst düzey bir düşünce gücü, pratik akıl ile ya da belki de sağduyu ile bile nadiren birlikte bulunur. Fakat Milton Friedman sadece bilimsel dergilerde mükemmel yazılar yazmamış aynı zamanda televizyon ekranlarında toplumdun anlayacağı bir şekilde ekonominin temellerini anlatmıştır.

Onun "Seçmede Serbest" adlı kısa TV programları, ekonomik prensipleri hayattan örnekler ile açıklığa kavuşturan bir klâsik olmuştur. Onun karakteri ve espri yapısı dinleyicilerini cezbederek onları bağlamıştır.

Her ne kadar Friedrich Hayek, 1944'te yayımlanan kitabı *Kölelik Yolu (The Road to Serfdom)* ile refah devleti ve sosyalizmi destekleyen yaygın düşünceye karşı ilk büyük karşıt düşünceleri ortaya koymuşsa da Milton Friedman gelecekte hâkim olacakmış gibi görünen sol görüşe geri dönenler arasında baskın entellektüel güç olmuştur.

Milton Friedman'ın Amerikalıların düşüncelerinin değişimindeki etkisini düşünmeksizin, Ronald Reagan'ın başkan seçilebileceğini hayal etmek çok zordur.

Friedman'ın etkisi Amerika'yla sınırlı kalmamıştır. Onun düşünceleri bütün dünyaya ulaşmış; yalnızca ekonomistler arasında değil aynı zamanda çok iyi görünen sol düşüncenin neden son derece kötü sonuçlar ürettiğini anlamaya başlayan politik arenada da yayılmıştır.

Milton Friedman, doğum gününde 21 pare silah atışı ile selamlanmalıdır. Ya da belki de 90 pare silah atışı daha uygun olur.

25 Temmuz 2002

Çeviren: Saide K. AYDEMİR

Bu makalenin aslı 25 Temmuz 2002'de TownHall.com'da yayınlanmıştır.

* <http://www.cato.org/special/friedman/friedman-sowell.html>